

Frågor och svar till dig som arbetar under Donationsveckan

I mötet med människor som har frågor om organ- och vävnadsdonation är det alltid bra att vara förberedd och påläst. Här följer 12 vanliga frågor och svar som är tänkt att användas som stöd till dig som kommer att arbeta med att sprida information och att hjälpa människor praktiskt med hur man aktivt tar ställning, under Donationsveckan i oktober. Stort tack på förhand för din insats!

Fler frågor och svar och annan information kan du hitta på www.donationsradet.se

1. Jag vill göra min vilja känd – hur gör jag?

Man kan göra sin vilja känd genom att anmäla sig till donationsregistret, informera de närstående (skriftligt eller muntligt) eller fylla i ett donationskort, som finns att hämta på bland annat apotek och vårdcentraler. Man kan använda ett eller flera av dessa sätt. De är alla lika giltiga och det är alltid den senaste uppgiften som gäller. Det viktiga är att det blir av.

2. Hur anmäler jag mig till donationsregistret?

Anmäla sig till donationsregistret gör du enkelt via www.socialstyrelsen.se/donationsregistret

Om du anmäler dig med e-legitimation hamnar din anmälan direkt i Donationsregistret och ingen bekräftelsebrev eller annan brevkommunikation från Donationsregistret är nödvändig. Du kan kontrollera dina tidigare registrerade uppgifter genom att använda dig av e-legitimation.

Om du anmäler dig utan att använda e-legitimation får du ett brev med en bekräftelse hem till din folkbokföringsadress när Socialstyrelsen behandlat din anmälan. Efter att du fått bekräftelsen har du tre veckor på dig att rätta eventuellt felaktiga uppgifter. Under den tiden är registeruppgifterna inte tillgängliga för hälso- och sjukvårdens personal. När de tre veckorna har gått blir uppgifterna sökbara i donationsregistret, om ingen änd-

ring inkommit. Man får dock enbart söka uppgifter om personer som avlidit.

3. Finns det åldersgränser eller andra hinder mot att anmäla att man vill donera?

Nej, det finns inga åldersgränser för att anmäla att man vill donera. Man kan mycket väl bli donator även om man fyllt 75 år eller mer. Vissa organ och vävnader (till exempel hornhinnan) påverkas väldigt lite av stigande ålder. Någon nedre åldersgräns finns inte heller. Ingen behöver själv avgöra om man kan bli donator. Sjukvården gör en medicinsk prövning av alla som anmält att de vill donera, om de blir aktuella för donation.

4. Om jag är osäker på om jag redan finns i donationsregistret - hur gör jag då?

Om du är osäker på om du finns i donationsregistret - men är säker på att du vill finnas där – gör en ny anmälan. Den nya anmälan ersätter automatiskt eventuella uppgifter som finns sedan tidigare. Anmälan gör du enkelt via www.socialstyrelsen.se/donationsregistret.

Om du ändå vill veta vad du anmält tidigare så kan du se det genom att logga in via din e-legitimation, eller genom att begära ett utdrag ur donationsregistret. Du skriver då ett brev och beskriver ditt ärende, anger namn och personnummer samt skriver under med namnteckning och datum. Brevet skickar du till: Socialstyrelsen, A/PUL, 106 30 Stockholm. Svar skickas till din folkbokföringsadress.

5. Hur många kan bli hjälpta av en donator?

Omkring 600 personer i Sverige är så sjuka att en transplantation av något organ är den enda realistiska räddningen. Omkring 500 av dem väntar på en ny njure. För dem finns dialys som en uppehållande, alternativ behandling under en ganska lång period tack vare att dialysmetoderna förbättrats, men i långa loppet är det en njurtransplantation som ger dem en realistisk möjlighet till ett fortsatt, värdigt liv.

För de som väntar på ett hjärta, en lunga eller en lever finns inga alternativa behandlingar. För dem är en transplantation enda möjligheten till fortsatt liv. En del patienter med svår diabetes kan bli fria från ett livslångt beroende av insulininjektion-

er genom transplantation av bukspottkörteln eller dess insulinproducerande celler. Patienter med ögonsjukdomar kan genom hornhinnetransplantation få ett bättre liv.

6. Vilka organ kan man transplantera?

De organ vi transplanterar i Sverige idag är njurar, lever, hjärta, lungor och bukspottkörtel. I viss mån transplanterar vi även tunntarm och insulinproducerande celler från bukspottkörteln. Vävnader vi transplanterar idag är framförallt hornhinnor och hjärtklaffar, men i viss mån även hud.

7. Får jag välja till vem jag vill eller inte vill donera till?

Nej. Om man säger ja till att donera organ och vävnader efter sin död kan man inte välja till vem man donerar. Däremot kan du välja att donera alla organ och vävnader för transplantation och annat medicinskt ändamål, begränsa donationen till enbart transplantationer, undanta vissa organ och vävnader eller helt säga nej.

8. Jag har en sjukdom, kan jag donera ändå?

Ja, det kan gå. Men en del sjukdomar kan påverka aktuella organ på ett sådant sätt att de inte kan doneras för transplantationsändamål. Har man diabetes kan till exempel njuren bli påverkad på det viset. Men det kan mycket väl hända att man ändå kan donera. Och kan man inte donera organ kan man ofta donera vävnader eller till medicinsk forskning. Ingen behöver därför avstå från att göra sin vilja att donera känd, oavsett ålder, sjukdomar, levnadsvanor eller andra bakgrundsfaktorer. Sjukvården gör i varje enskilt fall en utredning av dem som blir aktuella för donation. Utredningen ska ge svar på om, och i så fall vad, de kan donera.

9. Vad menas med annat medicinskt ändamål?

Med annat medicinskt ändamål menas vävnads-, blod- och cellprover vid medicinska forskningsprojekt, som alltid godkänts av en etisk kommitté. Sådana forskningsprojekt arbetar till exempel med att få fram bättre behandling av diabetes. Det handlar alltså inte om helkroppsdonation till medicinsk och anatomisk undervisning.

10. Hur gör man om man vill bli donator i levande livet?

Donationer från levande donatorer handlar nästan alltid om en njure. Det är också möjligt att donera en bit av levern. Andelen

transplanterade som fått en njure från en levande donator har ökat de senaste åren. Idag är det mellan en fjärdedel och en tredjedel av de njurar som transplanteras som kommer från levande givare. Numera är det även möjligt att acceptera sådana donationer från andra människor än nära släktingar eller vänner.

11. Gäller donationsregistret och donationskortet utomlands?

I princip omfattas man av transplantationslagstiftningen i det land som man befinner sig i då man avlider. Under alla omständigheter konsulteras dock de närstående som uttolkare av den avlidnes inställning. Det har också förekommit att sjukvården i andra länder tagit kontakt med donationsregistret för att utreda en avlidens inställning till donation. I de flesta länder respekteras den avlidnes inställning så som den uttolkas av de närstående.

12. Hur många personer väntar på transplantation av ett eller flera organ i Sverige idag?

Drygt 750 personer väntar på transplantation av ett eller flera organ idag. Varje år genomförs ca 650 transplantationer i Sverige. Drygt 100 avlidna personer donerar organ varje år i Sverige.